

Za gospodarje

Maribor, dne 8. avgusta 1934.

Cestni in stavbni predpisi.

Vsled nepoznanja zakonitih predpisov se marsikdaj zgode našemu ljudstvu velike krivice in nepravilnosti, ki bi jih lahko preprečili prizadeti sami, ako bi vedeli, kaj določa v takem slučaju zakon ali uredba. Nešteto je sporov, ki nastanejo vsled tega, ker ljudje ne vedo, kake so njihove pravice pri uporabi javnih cest, oziroma v kakšni razdalji od ceste smejo zidati (graditi). Poleg tega jih pa zadene pri zidanju tudi marsikakšna trdota zakona, ker jim niso znana tozadevna stavbena določila. V naslednjem bomo skušali v kratkem podati nekaj takih predpisov, da bomo na ta način preprečili vsaj nekaj sporov in nadlog, ki nastanejo vsled takšnega nepoznanja zakonitih določil.

Zakonita določila predvsem varujejo javne ceste, to je tiste ceste, ki so vsakomur dostopne za promet in uporabo, ki morajo biti proste za prehod in promet ter se morajo vsi prebivalci ob cestah ravnati po predpisih, ki veljajo za zaščito javnih cest in za varnost prometa na njih. Za zasebna pota skrbijo dovolj poedinci, katerih lastnina so.

Med javne ceste spadajo:

- a) državne ceste,
- b) banovinske ceste I. in II. reda,
- c) občinske ceste I. in II. reda, ter
- č) dovozne ceste k železniškim postajam.

Ceste upravljajo cestne uprave in sicer: državne ceste: tehnični oddelek kr. banske uprave in sreski razdelki pri sreskih načelstvih; banovinske ceste: okrajni odbori in banska uprava kakor nadrejena oblast; občinske ceste pa občine same.

Tozadevni predpisi so v glavnem vsebovani v: 1. uredbi o zaščiti javnih cest in varnosti prometa na njih z dne 6. 6. 1929, oziroma iz izpremembami in dopolnitvami zakona z dne 5. 12. 1931; 2. občni cestni uredbi z dne 30. 5. 1933, ki jo je

izdal ban dravske banovine in ki velja samo za dravsko banovino.

Praviloma ne sme nihče postavljati poleg javnih cest od zunanje meje cestnega zemljišča:

1. nobenih ograj bliže kakor 1 m; žive meje, nasadi in grmovje, ki stoje oddaljeni manj kot 2 m od zunanje meje cestnega zemljišča, ne smejo segati višje kakor 1.50 m nad cesto ter se morajo obsekati ali obstriči, kadar presežejo to višino. Ob javnih cestah je prepovedano bliže kakor 1 m od zunanje meje cestnega zemljišča postavljati ali vzdrževati v smeri proti cesti nezavarovane ograje iz bodeče žice;

2. gozdov, stanovanjskih stavb, prodajalnic, pekarn, vodnjakov bliže kakor 4 m;

3. krčem, kovačnic bliže kakor 10 m;

4. kamenolomov, apnenic, opekarn, livarn in drugih tvornic bliže kakor 20 m.

Izjema od teh predpisov daje pristojna banska uprava.

Ako bi kljub temu določilu kdo delal drugače, mu pristojno sresko načelstvo lahko prepove nadaljevanje dela in mora določiti, da se vse napravljeno v določenem času odstrani. Kdor te odredbe ne bi hotel poslušati in izpolniti zlepega, ga more sresko načelstvo kaznovati z zaporom od 1 do 30 dni, ali v denarju od 50 do 1500 Din, s čemur ga hoče prisiliti, da izvrši odredbo. Kdor še ne uboga, se mu izreče nova, seveda višja kazen ter se mu znova določi rok za odstranitev.

Denarne kazni izterjajo sreska načelstva in jih polože:

- a) pri finančni upravi, ako gre za državne ceste;
- b) pri banovinskih oblastih (cestnih odbori), ako gre za banovinske ceste, in
- c) pri občini, ako gre za občne ceste.

Pobrane kazni se smejo uporabljati le samo za vzdrževanje teh cest.

Dalje je prepovedano imeti:

5. gnojišča ali gnojne jame bliže kakor 5 m od zunanje meje cestnega jarka in

odvajati gnojnico čez cestno zemljišče ali po cestnih jarkih;

6. brez dovoljenja cestne uprave ne sme nihče bliže kakor 1 m od zunanje meje cestnega zemljišča skladati lesa, kamenja, opeke in drugega materiala;

7. v razdalji do 4 m od zunanje meje cestnega zemljišča se ne sme orati v smeri proti cestišču, marveč samo vzporedno s cesto, to je v širini 4 m od ceste mora imeti lastnik mejo ali ozare, ki jih orje vzporedno s smerjo ceste;

8. kdor hoče odvajati vodo s streh ali s svojega zasebnega zemljišča v cestne jarke, mora zaprositi za dovoljenje pri pristojni cestni upravi;

9. lastniki in posestniki zemljišč ob javnih cestah ne smejo samolastno ovirati odtokanja vode z javne ceste ali iz cestnih jarkov na svoje zasebno zemljišče.

Ta določila veljajo samo za one, ki imajo svoje gradbe in zemljišča ob javnih cestah. Za ostale lastnike gradb pa veljajo naslednja določila, ki jih morajo vpoštevati tudi oni, ki so ob javnih cestah:

Za gradnjo hiš, ograj, vodovodov, kanalov, nasipov, kanalizacije, inštalacije za razsvetljavo, vodnjakov, oglasnih stebrov in oglasnih desk veljajo določila gradbenega zakona z dne 7. 6. 1931 in to za sledeče:

a) občine: Bled, Dolnja Lendava, Dolenji Logatec, Murska Sobota in Rogaška Slatina;

b) kraje, oziroma občine, ki so v neposredni bližini mest in trgov: Vič, Zgoranja Šiška, Št. Vid, Jezica, Moste, Dobrunje, Runik pri Ljubljani; Gaberje, Lisce, Lava, Breg in Zavodna pri Celju; Krčevina, Košaki, Pobrežje, Radvanje, Tezno in Studenci pri Mariboru; Spodnji in Gornji Breg ter Vičava pri Ptuj; Zakot pri Brežicah; Boštanj in Log pri Sevnici; Dolga vas pri Domžalah; Prevrat, Blato in Pristava pri Konjicah; Stražišče, Primskovo, Huje in Klanec pri Kranju; Bistrica pri Trzinu; Videm, stara vas pri Krškem; Gradec pri Litiji; Gor. Logatec; Gornja Bistrica pri Slov. Bistrici; Stara Loka, Trata, Stari dvor pri Škofji Loki; Kurja vas, Sava in naselje Pod Možakljo pri Jesenicah;

c) mesta: Brežice, Gornji grad, Jesenice, Kamnik, Kočevje, Kranj, Krško, Laško, Ljubljana, Ljutomer, Maribor, Metlika,

Novo mesto, Ptuj, Radovljica, Sočani, Slov. Bistrica, Slovenjgradec, Trzin, Celje, Črnomelj in Škofja Loka;

č) trge: Velenje, Gornja Radgona, Domžale, Dravograd, Konjice, Litija, Ljubno, Mengeš, Mozirje, Ribnica, Sevnica in Cerkljica pri Rakeku.

Pri zidanju hiš v označenih krajih ločimo z ozirom na to, kako so hiše zidane:

a) gosto naselje z zazidanimi celimi frontami;

b) srednje naselje s stavbami, ki so samo na eni strani proste, na drugi pa se dotikajo sosednjih stavb;

c) redko naselje s stavbami, ki so na obeh straneh proste.

Kdor zida v srednjem naselju, mora pustiti prostega prostora najmanj 4 m na eni strani do sosedja, kdor pa zida v redkem naselju, pa mora pustiti na obeh straneh toliko prostora.

Ako pa je na sosednji parceli že postavljena stavba tik do meje, se sme nova stavba postaviti tudi neposredno ob že postavljeni stavbi, vendar samo, ako se napravi posebni požarni zid. Brez naprave požarnega zidu pa je treba zidati v razdaljah, kakor je spredaj omenjeno.

Stranišča morajo biti zvezana s kanalizacijo ali — kjer te ni — z greznicami, ki morajo biti neprodorne, napravljene zunaj stavbe najmanj 1 m daleč od zunanjšega zidu, od ceste 5 m, od meje sosednjih posestev pa najmanj 1 m.

Strehe morajo biti pokrite z nepregorljivim gradivom; za gotove stavbe je dovoljen lesen krov. Take strehe morajo biti oddaljene:

a) od sosednjih posloplj najmanj 15 m,

b) od drugih lesenih streh najmanj 20 m.

Vse spredaj navedene naprave se smejo začeti delati šele, ko ima prizadeti v rokah stavbeno dovoljenje, ki ga praviloma izda občina na podlagi komisiješkega ogleda. Izdano stavbeno dovoljenje izgubi veljavo, ako se ne začne delati v dveh letih, odkar se sprejme odločba o dovoljenju.

Izjemoma dajejo stavbna dovoljenja v industrijskih in rudarskih naseljih (n. pr. Jesenice, Sava), kopališčih in zdraviliščih (n. pr. Bled, Dobrna, Rogaška Slatina), klimatskih in turističnih krajih sreski načelniki za vse zasebne gradbe. Kdor hoče torej zidati v Rogaški Slatini, temu izda stavbno dovoljenje sreski načelnik v Šmarju pri Jelšah, ne pa domača občina.

Za vse ostale kraje pa veljajo za enkrat še stari stavbni redi, in sicer:

a) za Štajersko na podlagi razglasa deželnega namestnika z dne 9. 2. 1857 z dopolnitvami;

b) za Kranjsko na podlagi zakona z dne 25. 10. 1875, dež. zak. št. 26, z dopolnitvami;

c) za Koroško na podlagi zakona z dne 13. 3. 1866, dež. zak. št. 12, z dopolnitvami.

V teh niso omenjene posebne omejitve tako, kakor je to slučaj pri novem gradbenem zakonu, ki velja za spredaj navedene kraje, oziroma občine.

Iz povedanega sledi, da se morajo lastniki in posestniki zemljišč in poslopij držati vseh predpisov, koliko se tiče javnosti, v ostalem pa smejo na svojem svetu storiti vse, kar ne posega v zasebne pravice sosedov. Kdor bo ta navodila vpošteval, ne bo imel nikdar nobenih sitnosti z oblastvi in nikdar nobenih potov, zaradi katerih bi se jezil.

O stanju hmeljskih nasadov.

Savinjska dolina. Pri toplem vremenu in izdatni vlagi se je stanje hmeljskih nasadov v splošnem le nekoliko izboljšalo, zlasti v zaostalih in pozno rezanih nasadih, sicer pa je stanje prejkoslej zelo neenakomerno. Podbiranje je potrebno in se vrši v vedno večjem obsegu, polagoma pa se razvija že tudi obiranje, ki se bo letos močno zavleklo. Kakor nasadi sedaj kažejo, bi letošnji pridelek utegnil znašati največ 7000 stotov, kajti po sedanjem podbiranju in obiranju sodeč se bo le malo nabralo. — V kupčiji je mirno. Kdor še ima lanski pridelek, se drži rezervirano, za letošnji pridelek pa je sicer že nekaj zanimanja in se ponuja po 60 Din za 1 kg, vendar do pomembnejših zaključkov še ni prišlo.

Vojvodina: Stanje nasadov je nespremenjeno in zelo neenakomerno. Podbiranje je v teku in se bo v kratkem pričelo deloma tudi že z obiranjem v večjem obsegu. — V kupčiji je skoro popolno zatišje in do novih zaključkov ne pride.

Češkoslovaška: Zadnje čase je bilo sicer zopet semtertja nekaj dežja, vendar so si le nasadi v boljših legah nekoliko

opomogli, v oni² na peščenih zemljah pa se vedno bolj širi letni palež, listi se suše in odpadajo. Poleg cveta in cvetnih nastavkov so tudi že kobule, ki dozorevajo in se polagoma že pričinja s podbiranjem. Ponekod se močno širi rdeči pajek in so hmeljarji že morali pričeti z obrambnim škropljenjem, vključ temu pa je nekaj nasadov že popolnoma uničenih. V splošnem se smatra stanje nasadov kot slabo in letošnji pridelek v žateškem okolišu se zaenkrat cenil največ 35.000 stotov. V ostalih okoliših je stanje nasadov nekoliko boljše. — Na tržišču je ostal položaj nespremenjen. Prometa je razmeroma malo, vendar so si cene zopet opomogle ter se drže. Lanski žateški pridelek notira sedaj 63—67 Din, isti letnik iz Ušteka pa 54—58 Din za kg. Znamkovano je dosežaj 31.076 bal lanskega žateškega pridelka v skupni teži 39.584 stotov.

Nemčija: Stanje nasadov je prejkoslej zelo neenakomerno. Sicer pride semtertja kaka ploha, v splošnem pa traja poletna vročina in suša dalje ter ovira rastlino v normalnem razvoju; šele zadnjo nedeljo je bilo nekaj več dežja in se je vreme ohladilo ter si bodo nasadi lahko zopet opomogli. Zgodnji hmelji so sicer deloma dosegli do vrha opor, vendar imajo zlasti v najpomembnejšem hmeljskem okolišu Hallertau v vrhu le redke in kratke panoge ter sproti odganjajo v cvet, dočim prve kobule že dozorevajo. Bolje obetajo pozni hmelji, ki so večinoma dosegli do vrha opor, se tudi bolj razrastli in polagoma prehajajo v cvet. V splošnem se računa, da bo letina le slabo srednja. Ponekod se nevarno širi rdeči pajek in je treba s škropljenjem varovati nasade. Sicer pa so hmeljarji izredno požrtvovalni in četudi se peronospora le malo pojavlja, škropijo zelo vestno, ponekod redno tedensko. Zgodnji hmelj v Tettangu, ki ga je močno napadel rdeči pajek, se že splošno obira. — Na tržišču je postalo precej bolj mirno, povpraševanje je popustilo in je prometa razmeroma malo. Vključ temu pa so ostale cene v glavnem nespremenjene in lanski pridelek notira: Hallertau 61—75 Din, Hersbruck in Württemberg pa 57—65 Din za 1 kg. Trži se skoro izključno le Hallertau, pretežno za izvoz. Tendence mirna.

Vprašanja in odgovori.

R. N. v Lj. Posodila sem za nakup posestva, sedaj pravi, da je zaščiten. Ali je res in koliko se sme zahtevati? Je zaščiten, toda zahtevajte le, da pokaže potrdilo občine. Obresti so po uredbi določene in znašajo okrog 4% pri posojilu pri privatnikih, 6% pa pri denarnih zavodih. —

Š. H. v N. Sem posestnik in organist. Zato moram za zbirco plačati poseben davek, ki je skoro večji kot zbirca. Kako si naj pomagam? Ker imate službo organista, je razumljivo, da morate davek plačati. Še hišnorazredni davek vam bodo naložili. Zato napravite rajše cerkvi — uslugo, orglajte zastonj! Vrnite položnost davkariji. Cerkev bo že našla možnost, da vam tudi napravi kako protiuslugo!

S. G. v S. Kakšni so dimnikarski predpisi? Nova banska uredba bo razložena v koledarju Slov. gospodarja v celoti.

J. P. v Š. Vaše pismo glede društva smo izročili Narodni knjigi. Pozdravljeni!

M. Z. v R. Imam jabolčnik in bi ga prodajal na litre, ali moram prijaviti in plačati? Ako želite prodajati na litre, boste plačali točilno takso, kar se vam pa ne bo izplačalo. V vojaški zadevi dajte odgovor posebej.

H. L. v P. Ali sem zaščiten, ker sem vzela posojilo za nakup posestva? Ste zaščiten, ker ste dolžna sedaj kot kmetica. Dobite na občini potrdilo za vsak slučaj.

F. Š. v O. Kupil sem posestvo, kedaj je treba pogodbo prijaviti? Da se ogete kazni, je treba pogodbo prijaviti davčni oblasti tekom 14 dni po sklenitvi. Prepis se pa lahko izvrši pozneje, kadar je. Ko boste šli delat k notarju pogodbo, napravite datum dneva sedaj, ker hosta sicer oba kaznovana, če ste rok že zamudili!

F. W. v Slj. Ali moram plačati kuluk, ko imam le hišo, pa malo njivico? Žal, morate.

Fr. J. v H. Pri delitvi posestva, kdo ima prednost? Dogovorita se z bratom! Drugega ne moremo svetovati.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 4. avgusta 1934 so pripeljali 31 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12 Din, slanina po 12—13 Din. Kmetje so pripeljali 12 voz sena po 25—28, 2 detelje 28, 1 lucerne 28, 3 slame 18—20, 14 voz krompirja po 0.50—0.75, 14 čebule 1—3, česen 5—6. Zelje 0.50—1, kisló zelje 3, luščen grah 2, Jabolka 3—4, hruške 3—5, slive 4—5, breskve 8—12, maline 3, grozdje 8—10, brusnice 3, celi orehi 10 luščeni orehi 34 Din. Na trgu je bilo 10 vreč pšenice po 1.25, 5 rži 1.25, 12 ječmena 1, 10 koruze 1.25, 12 ovsá 0.75, 6 ajde 1, 8 prosa 1.50, 8 fižola 1—2.50 Din. Smetana 19—12, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 20—24 D. Prinesli so 120 kokoši po 15—20, 740 piščancev 16—50, 30 gosi 25—30, 64 rac po 10—20, 45 domačih zajcev po 5—20 Din.

Mariborski živinski sejem 31. 7. 1934. Na ta sejem je bilo prignanih 8 konj, 90 volov, 321 krav, 11 telet, skupaj 446 komadov. Povprečne cene so bile: debeli voli 1 kg žive teže 3—4 Din, poldebili voli 2—2.50 Din, plemenski voli 3—3.25, biki za klanje 3—3.25, klavne krave debele 2.50—3.75, plemenske krave 2—2.25, krave za klobasarje 1.50—2, molzne krave 2.50—3, breje krave 2.50—3, mlada živina 3—4 Din, teleta 4—4.50 Din. Prodanih je bilo 261 komadov.

Mariborski svinjski sejem 3. VIII. 1934. Pripeljanih je bilo 305 komadov. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov stari 75—100 Din, 7—9 tednov stari 120—150 Din, 3—4 mesece stari 250—300 Din, 5—7 mesecev stari 320—350 Din, 8—10 mesecev stari 400—520 Din, 1 leto stari 550—600 Din. 1 kg žive teže 5—6 Din, 1 kg mrtve teže 8.50—9.50 Din. Prodanih je bilo 75 komadov.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. prste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso 2. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—7 Din, telečje meso I, vrste 8—10 Din, telečje meso II. vrste 6—8 Din, svinjsko meso sveže 10 do 14 Din 1 kg.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«